

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ГІПЕРТЕКСТОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВНЗ

Анотація. У статті розглянуто механізм застосування гіпертекстової технології на початковому етапі навчання іноземної (англійської) мови у немовному ВНЗ з метою підвищення ефективності самостійної роботи студентів та забезпечення набуття, повтору або актуалізації базових знань, необхідних для успішного опанування курсу іноземної мови.

Ключові слова: гіпертекст, самостійна робота, базові знання з іноземної мови, вступний курс із англійської мови.

Постановка проблеми. Гіпертекстова технологія дозволяти надзвичайно корисні інструменти для самостійної роботи студентів. Незважаючи на те, що в результаті шкільного курсу іноземної мови абітурієнт має володіти англійською мовою на рівні В1, студенти першого курсу доволі часто демонструють низький рівень знань із граматики, фонетики та лексики. Викладач в умовах лінійної побудови курсу іноземних мов має орієнтуватися на найслабшого студента, пояснюючи базові граматичні правила та перекладаючи найпростіші мовні одиниці, в той час як решта студентів просто нудьгують. За умови нелінійної побудови навчального матеріалу, яку забезпечує гіпертекстова технологія, студенти різних рівнів можуть проходити навчальний матеріал різної складності, в індивідуальному темпі та, більш того, самостійно планувати маршрут опанування навчального матеріалу.

Стан дослідження. Гіпертекстова система – це сукупність інформації, яка надає можливість переходів за гіперпосиланнями, які представлені в рамках спеціально оформленого тексту або графічного зображення та пов'язують графіку, тексти, мультимедійну інформацію (звук, відео, анімацію) [1, с. 126].

Для "вирівнювання" знань студентів на початку навчального курсу іноземної мови ми вважаємо доцільним розробити вступний курс для самостійного опрацювання, який дозволить зекономити час на пояснення та повторення базової граматики, і водночас зберегти та підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови.

На першому етапі проходження вступного курсу або модуля студентам пропонується діагностичний тест, і залежно від результатів пропонується певний рівень складності в рамках одної теми. Це дозволяє реалізувати диференційований підхід до навчання.

Кожний вузол має містити текстову інформацію, а також відео- та аудіо матеріали, що забезпечує дотримання принципу наочності в навчанні.

Гіперпосилання надають можливість пов'язати тексти для вивчення з теоретичним матеріалом із граматики, словниками до кожної теми, а також контрольними тестами, що дозволяє студентам оптимально використовувати

теоретичну інформацію для виконання практичних завдань, що є запорукою реалізації принципу зв'язку між теорією та практикою.

Після проходження певного блоку студент перевіряє свої знання за допомогою контрольного тесту, і подальша робота залежить від результатів: студент може повернутися до вихідного пункту та пройти матеріал ще раз, або перейти до більш високого рівня, або перейти до наступного блоку. Таким чином, за допомогою запрограмованого зворотного зв'язку реалізується принцип міцності знань.

Ми вважаємо необхідним використовувати гіперпосилання лише всередині одного блоку або модуля, від діагностичного тесту до навчального матеріалу, текстової та теоретичної інформації, до контрольного тесту з подальшим переходом до пункту відправлення, оскільки множинність навчальних траєкторій між кількома модулями може призвести до хаотичного засвоєння матеріалу студентами та нерозуміння структури та логіки навчального матеріалу, що на початковому етапі вивчення мови, яким є вступний курс, може знизити мотивацію до навчання. Перехід до наступного модуля або блоку здійснюється після успішного проходження попереднього блоку, що дозволяє викладачу контролювати самостійну роботу студентів.

Численні зв'язки між вузлами гіпертекстового середовища здатні підтримувати розвинену структуру навчального матеріалу, яка передбачає зв'язок між окремими темами, параграфами та блоками інформації. Таким чином, планування структури вступного курсу за гіпертекстовою технологією починається з ретельного відбору блоків інформації, які має опанувати студент. Після складання структури гіпертексту проводиться добір текстів, аудіо та відео-матеріалів, написання коментарів, пояснень, граматичного матеріалу, складаються діагностичні та контрольні тексти, встановлюється зв'язок між одиницями граматичного матеріалу, а також одиницями граматичного та лексичного матеріалу.

Перевагою гіпертекстової технології є множинність навчальних траєкторій, тобто можливість побудови студентом власних маршрутів вивчення навчального матеріалу, що якнайкраще відповідає самостійному режиму роботи. Самостійна робота є індивідуалізованою, із зворотним зв'язком у вигляді відповідей та помилок, проте водночас проходження студентом матеріалу є керованим. З цією метою необхідно заздалегідь спланувати всі можливі варіанти процесу навчання, які залежать від помилок студентів, і встановити послідовність роботи, розробити розгалужену мережу рекомендацій для кожного кроку навчання. Рівень знань студентів є одним із параметрів управління навчальним процесом [2, с. 151].

Розглянемо послідовність розробки вступного курсу з іноземної мови для самостійного опанування студентами. Керуючись рекомендацією Суботіна М.М., ми вважаємо розглядати вступний курс як сукупність когнітивних одиниць, а не послідовно викладений матеріал [3, с. 64]. Це означає, що певна тема опановується як єдина система зв'язків між когнітивними елементами. Нижче ми наводимо основні етапи процесу створення гіпертексту, запропоновані Морозовим В.П., Тихомировим В.П. та Хрустальовим Є.Ю. [4, с. 40-55],

адаптовані до нашої мети — розробки вступного курсу з іноземної мови для студентів немовних ВНЗ.

I. Скласти вихідний перелік блоків навчального матеріалу.

Приклад блоків граматичного матеріалу: форми дієслова to be; звороти there is / there are / there was / there were; артиклі a/an та the; одиниця / множина іменників; злічувані та незлічувані іменники; вказівні займенники this / these / that / those; особові займенники в називному та об'єктному відмінку (I / me, he / him тощо); присвійні займенники (відносні та абсолютні: my / mine, her / hers тощо); питальні та відносні займенники; зворотні займенники (myself, yourself, himself, herself, itself тощо); неозначені іменники "some / any / no"; ступені порівняння прикметників; присвійний відмінок ('s) тощо.

Приклади блоків із базової лексики та орфографії: алфавіт; дні тижня, місяці, час, дата; числівники; прийменники: at, on, in, up, over тощо; вживання дієслів із прийменниками: look at, listen to тощо; сполучники: and, but, so, or, because; фразові дієслова: get up, put on тощо; сталі словосполучення: afraid of, on holiday тощо; базові фрази: привітання та прощання, інструкції, вираження думок, вирази потреб та почуттів, подяка та вибачення тощо, знайомство.

Приклади блоків із фонетики: знаки транскрипції; звуки англійської мови.

II. Формування списку першоджерел, текстотеки. Підготовка текстового матеріалу проводиться в двох напрямках: підготовка англомовних текстів для опрацювання студентами та підготовка теоретичного матеріалу українською мовою для засвоєння. Незважаючи на популярність прямого методу викладання англійської мови, емпіричний досвід свідчить про те, що на етапі опанування базового рівня англійської мови доцільно пояснювати теоретичний матеріал рідною мовою.

III. Опрацювання першоджерел: виділення одиниць, які потребують опрацювання, та які будуть пов'язані з діагностичними та контрольними тестами, теоретичним матеріалом, вправами на закріплення граматики тощо.

IV. Складання тезаурусу, тобто структурної схеми курсу, загального переліку лексико-граматичних одиниць, які підлягають засвоєнню.

V. Формування власне гіпертексту в програмному середовищі (Moodle, DreamWeaver тощо).

Висновки. Вступний курс із англійської мови вирішує основні проблеми викладача іноземної мови немовного ВНЗ: гетерогенність групи за рівнем володіння мовою; недостатність аудиторних годин, що не дозволяє приділяти достатньо часу базовим лексико-граматичним одиницям, які мають бути засвоєні в шкільному курсі іноземної мови; підвищення самостійності студентів у вивченні іноземної мови тощо.

Подальшої роботи потребує текстове наповнення вступного курсу: теоретичний та практичний матеріал, складання хрестоматії аудіо- та відеоматеріалів для самостійного опрацювання студентами.

Література

1. Мандель Б.Р. Современные и традиционные технологии педагогического майстерства: учебное пособие для магистрантов / Б.Р. Мандель. — М. — Берлин: Директ-Медиа, 2015. — 260 с.
2. Кроль, В. Ловушки «общения», гипертекстовая среда, средства навигации / В. Кроль // Высшее образование в России. — 2001. — № 4. — С. 151—156.
3. Субботин М.М. Гипертекст. Новая форма письменной коммуникации. — М.: ВИНТИ, 1994. — Т. 18. — 158 с.
4. Морозов В.П. Гипертексты в экономике. Информационные технологии моделирования: учеб. пособие / Морозов В.П., Тихомиров В.П., Хрусталеv Е.Ю. — Москва: Финансы и статистика, 1997. — 256 с.